CULTURE AND HISTORY Nr. 02

November 2026

Kollektive følelser i det offentlige rum: Roskilde Festival 2000 som følelseshistorisk case

Af:
Emilie Arleth Vork
Historie

ABSTRACT: This article examines how collective emotions were expressed and enacted in public spaces following the Roskilde Festival disaster on 30 June 2000, when nine people died during a Pearl Jam concert. Using a history of emotions approach, it analyses contemporary newspaper coverage and materials from the spontaneous memorial at the Orange Stage. The study shows how emotions were communicated and ritualised through media representations, objects, music, and recurring practices. It argues that grief and festivity coexisted within the festival space, transforming Roskilde Festival into an affective landscape where collective emotions were shared, negotiated, and historically situated.

NØGLEORD: kollektive følelser, Roskilde Festival-ulykken, følelseshistorie, mindesteder, ritualisering af sorg, affektive landskaber.

Introduktion

Roskilde festival blev afholdt første gang i 1971, under navnet Sound Festival. Initiativet kom fra to gymnasieelever, Mogens Sandfær og Jesper Switzer Møller, som blandt andet lod sig inspirere af Woodstock i USA (Ullman 2020: 57-58). Allerede året efter skiftede festivalen navn til Fantasy Festival, før den fik det navn, vi kender i dag: Roskilde Festival (Ullman 2020: 121). Festivalen er blevet kendt som et frirum præget af fællesskab og den særlige stemning, der ofte beskrives som "Orange Feeling" (Ullman 2020: 133). I år 2000 afholdtes festivalen som sædvanligt, med stærkt line-up og festlig atmosfære. Men den 30. juni ændrede alting sig dramatisk. Under en koncert med bandet Pearl Jam blev publikum presset tæt mod scenen, og der opstod kaos i den kompakte menneskemængde. Ni personer mistede livet som følge af kvælning og det massive pres fra menneskemængden. Ulykken efterlod festivalgæster, pårørende, frivillige, ledelsen og Pearl Jam i chok og sorg midt i et rum, der ellers forbindes med glæde, frihed og fest (Ullman 2020: 173).

Netop dette møde mellem en ulykke og et festligt rum er interessant, fordi det viser, hvordan et offentligt rum pludselig kan få nye omstændigheder og betydninger. Selve hændelsen og festivalens efterfølgende organisatoriske ændringer - eksempelvis nye sikkerhedsforanstaltninger som indadgående hegn, forbud mod crowdsurfing og øget fokus på publikumshåndtering - er velbeskrevne (Ullman 2020: 174-177). Derimod har mindre opmærksomhed været rettet mod, hvordan deltagernes følelser faktisk blev praktiseret i dagene efter katastrofen. Et følelseshistorisk perspektiv gør det muligt at undersøge, hvilke følelsespraksisser der opstod, og hvordan festivalens rum og medier bidrog til at artikulere og forme kollektive følelser. Jeg vil undersøge følgende, hvordan blev følelser artikuleret og praktiseret i det offentlige rum i dagene efter ulykken og hvordan tog kollektive følelser form i et rum skabt til fest gennem festivalgængernes handlinger, mediernes fremstillinger og konkrete objekter og medier? Jeg undersøger derfor ikke, hvad enkeltpersoner følte, men hvordan følelser blev gjort synlig, delt og kulturelt meningsfuld i den konkrete historiske situation.

Følelseshistorie

Følelseshistorie er et forskningsfelt, der har udviklet sig markant i de seneste årtier og i dag er veletableret inden for historieforskning. Feltet undersøger, hvordan følelser opleves, artikuleres og forstås i forskellige historiske perioder, samt hvordan de påvirker sociale relationer, kulturelle praksisser og historiske begivenheder. I Karen Vallgårda og Katrine Rønsig Larsens artikel, *Emotional Echoes: Young People, Divorce, and the Public Media, 1960-2000* fra 2021, undersøger de, hvordan børn og unges følelsesmæssige erfaringer med skilsmisse i Danmark mellem 1960 og 2000 blev formet i samspil med sociale normer, medier og historiske kontekster (Vallgårda & Larsen 2021: 228-229). Forfatterne tager udgangspunkt i, at individuelle følelser altid er kulturelt indlejrede og løbende formes gennem sociale og materielle dynamikker (Vallgårda & Larsen 2021: 228). I den forbindelse introduceres begrebet *emotional echoes,* som beskriver, hvordan vores følelser ændres, og hvordan vi forstår dem ved at spejle os i andre. Det betegner den proces, hvor individer forsøger at forstå og kommunikere deres følelser ved at trække på ord, billeder og praksisser, som findes i den fælles kultur (Vallgårda & Larsen 2021: 230). Når følelser udtrykkes i det offentlige rum, bliver de spejlet og genkendt af andre og vender tilbage som fælles følelsesmæssige former. *Emotional echoes* kan derfor forstås som cirkulerende følelsesformer, som både reproduceres og videreudvikles gennem kollektive udvekslinger (Vallgårda & Larsen 2021: 230, 247-248). Tilsammen illustrerer perspektiverne, at følelseshistorie er et dynamisk og mangfoldigt felt, hvor følelser kan analyseres som sociale konstruktioner, kropslige erfaringer og som processer, der både formes af og former historiske begivenheder, sociale relationer og kulturelle normer.

Kollektive følelser

Et vigtigt bidrag, som følelseshistorie kan tilbyde, er forståelsen af, hvordan følelser ikke blot udspiller sig individuelt, men også kollektivt. I *The Cultural Politics of Emotion* fra 2014 fremhæver Sara Ahmed sin forståelse af kollektive følelser og introducerer begrebet, *circulation of affect.* Ifølge Ahmed opstår følelser ikke kun inden i individer, men cirkulerer mellem mennesker, objekter og sociale rum**,** hvor de kan fastholdes, forstærkes eller ændres (Ahmed 2014: 4-8). Denne cirkulation mener hun skaber og opretholder sociale grænser og kollektive identiteter (Ahmed 2014: 10-12). Ahmed viser, hvordan kollektive følelsesfællesskaber formes gennem både tiltrækning og eksklusion, og hvordan materielle og sociale forbindelser

fungerer som knudepunkter for affekt (Ahmed 2014: 6-8, 11-12). Herved kan følelser forstås som aktive sociale kræfter, der organiserer fællesskaber og definerer relationer mellem individ og kollektiv. Kollektive følelser udspiller sig ikke blot individuelt, men opstår og former sig også i sociale fællesskaber. Kollektive følelser er dermed dynamiske og komplekse processer, hvor sociale normer, gruppedynamikker og aktive affektive kræfter spiller sammen.

Festivaler og musik som følelsesrum

Festivaler og musikalske rum kan betragtes som særlige følelsesrum, hvor individer både oplever og deler fællesskaber, samtidig med at de former og forhandler deres identitet i samspil med andre. Wiebke Thormählen påpeger i sin artikel, *Music and Emotions* fra 2022, hvordan musik fungerer som en emotionel praksis, der forbinder individuelle og kollektive følelser. For Thormählen er musik historisk set ikke blot er et æstetisk objekt, men et socialt redskab, som kan vække både sorg og eufori gennem sin tætte forbindelse til kroppens reaktioner (Thormählen 2022: 345). Dette dobbelte forhold både kropsligt og socialt, gør musikken særligt vigtig for at forstå, hvordan et rum oprindeligt skabt til fest kan transformeres til et sted for fælles sorg (Thormählen 2022: 346).

Bertel Nygaard fremhæver i sin tiltrædelsesforelæsning fra 2024, *Musik og historie – mellem oplevelse, erfaring og fremtid*, at musik er dybt integreret i menneskers liv og erfaringer. Musik er ikke blot et æstetisk objekt, men en social og kulturel praksis, der findes i dagliglivets lyde, sanseindtryk og erindringer (Nygaard 2024: 129-132, 140). Nygaard understreger, at musikoplevelser er både subjektive og historisk betingede: de formes af fortidige erfaringer og samtidig orienteret mod fremtidige muligheder og forventninger (Nygaard 2024: 135-136, 140). Nygaards tilgang bidrager med et perspektiv, hvor musikkens betydning forstås som tæt sammenvævet med menneskers erfaringer og fællesskaber over tid (Nygaard 2024: 129-132). Samlet peger forskningen på, at musik og festivalrum fungerer som dynamiske følelses- og erfaringsrum, hvor individuelle og kollektive følelser flettes sammen, og hvor identitet og fællesskab kontinuerligt formes i samspil med både kroppen, historien og sociale relationer.

Teoretisk ramme

Grundlaget for analysen udgøres af teorierne *emotional echoes* og *circulation of affect.* Jeg anvender teorierne, fordi de tilsammen giver analytiske redskaber til at undersøge, hvordan følelser ikke blot opleves individuelt, men formes, cirkuleres og praktiseres i kollektive sammenhænge. Med begrebet *emotional echoes* undersøger jeg, hvordan følelser ikke opstår isoleret i det enkelte individ, men gentages, spejles og forstærkes gennem sociale og kulturelle praksisser (Vallgårda & Larsen 2021: 248). Følelsesudtryk fungerer her som ekkoer, der trækker på allerede eksisterende emotionelle former og dermed gør det muligt for individer at fortolke og kommunikere deres egne erfaringer i et fællesskab. Jeg bruger således *emotional echoes* til at undersøge, hvordan kollektive følelsesrum dannes, fastholdes og forandres over tid gennem genkendelige handlinger symboler og medier (Vallgårda & Larsen 2021: 230).

I analysen anvender jeg *circulation of affect* til at undersøge, hvordan de efterladte genstande i den spontant opståede mindelund foran Orange Scene fungerede som et affektivt rum, hvor følelser blev materialiseret og cirkuleret (Ahmed 2014: 8-11). Med udgangspunkt i Ahmeds affektbegreb forstås følelser ikke som noget, der udelukkende opstår i individet, men som noget, der bevæger sig mellem mennesker, objekter og rum (Ahmed 2014: 4-5). Gennem denne cirkulation bliver materielle genstande ladet med affekt og fungerer som knudepunkter for kollektive følelsesstrømme (Ahmed 2014: 10-11). Jeg undersøger med *circulation of affect*, hvordan genstandene i mindelunden foran orange scene på Roskilde Festival fik følelsesmæssig betydning, og hvordan mindestedet kan forstås som et affektivt rum, hvor individuelle følelser forbindes og indlejres i kollektive emotionelle praksisser.

De to teorier undersøger således begge, hvordan følelser er sociale, dynamiske og opererer på forskellige analytiske niveauer. *Emotional echoes* fokuserer på gentagelsen og spejlingen af følelser i sociale praksisser og belyser, hvordan kollektive følelser genopstår, genforhandles og ændrer betydning over tid. *Circulation of affect* retter derimod opmærksomheden mod, hvordan følelser bevæger sig mellem mennesker, objekter og rum, og hvordan materielle elementer kan fungere som bærere og formidlere af kollektive affekter. I analysen supplerer de to perspektiver hinanden ved at, *emotional echoes* bidrager til at forstå den tidslige og sociale gentagelse af forskellige følelser, mens *circulation of affect* viser, hvordan disse følelser konkret manifesterer sig i et fysisk rum gennem objekter, ritualer og kropslige praksisser.

Kilder, afgrænsning og metodiske overvejelser

I undersøgelsen af, hvordan følelser blev artikuleret og praktiseret i det offentlige rum i forbindelse med ulykken på Roskilde Festival 2000, inddrager jeg følgende to kildegrupper: 1) avisartikler fra år 2000, udgivet i dagene umiddelbart efter ulykken på Roskilde Festival[1] og 2) et udvalg af over 150 hilsner på forskellige genstande og artefakter, som blev efterladt foran Orange Scene til minde om ofrene dagene efter ulykken.[2] Jeg har tilgået samlingen på *Rockmuseet* i Roskilde, hvor begge mine kildegrupper er fra. Materialet består dels af aviser, som er doneret til museet af en privatperson i forbindelse med en indsamling og dels af forskellige hilsner og personlige artefakter, som Roskilde Festival har doneret for at sikre deres bevarelse. Kilderne er udvalgt fordi de stammer fra tiden umiddelbart efter ulykken, dokumenterer følelsesudtryk i relation til festivalens fysiske rum og giver indsigt i både individuelle og kollektive reaktioner. Analysen afgrænses til Roskilde Festivals fysiske rum i året 2000, fokus er dermed ikke på myndighedernes eller festivalledelsens håndtering, men på, hvordan følelser blev artikuleret, ekkoet og cirkuleret i det offentlige rum, samt hvordan det kollektive følelsesrum blev praktiseret og oplevet af deltagerne.

I forhold til at aviserne er indsamlet og doneret af en privatperson, betyder det, at samlingen ikke nødvendigvis er dækkende for alle landets aviser eller for hele den mediemæssige reaktion på hændelsen. Jeg kan derfor ikke være sikker på, at de følelser, vinkler eller reaktioner, der fremgår af de bevarede aviser, repræsenterer det fulde spektrum af samtidens mediedækning. Det begrænser mine muligheder for at drage helt generaliserende konklusioner, og jeg må derfor forholde mig refleksivt til både materialets potentialer og dets blinde vinkler. Aviserne indgår dog fortsat som en central kilde, fordi de giver et repræsentativt indblik i, hvordan hændelsen blev formidlet i samtiden, og hvordan medierne bidrog til at skabe og cirkulere kollektive følelsesreaktioner. I den anden kildegruppe har jeg udvalgt 13, ud af de over 150 artefakter og hilsner efterladt af festivalgæster. Disse er netop udvalgt, da de muliggør en undersøgelse af, hvordan følelser og fællesskab blev praktiseret og artikuleret i et konkret fysisk rum. Artefakterne er stærkt subjektive og emotionelle udtryk, men netop deres personlige karakter gør dem værdifulde som vidnes-

[1] Genstandsnummer DRM 10066A0001, 1.
[2] Genstandsnummer DRM 10066X0070.

byrd om praktiseringen af følelser. Metodisk betyder det, at jeg ikke anvender dem som faktuelle beskrivelser af selve hændelsen, men som kilder til at forstå publikums følelsesudtryk og fælles meningsdannelse i tiden efter ulykken.

Roskilde Festival 2000 som kollektivt følelsesrum: Følelsesudtryk i medierne efter ulykken på Roskilde festival 2000

I dagene efter ulykken dækkede forskellige avismedier ulykken under Pearl Jam-koncerten den 30. juni 2000. Den 2. juli bragte *Ekstra Bladet* en forside med overskriften *"DET GØR SÅ ONDT"* ledsaget af et billede af to mennesker, der krammer foran Orange Scene.[3] Forsidens direkte følelsestematik og det intime billede kan ses som en invitation til læseren om at indgå i en form for deling af følelser, hvor avisen ikke blot rapporterer om tragedien, men også synes at iscenesætte et følelsesmæssigt fællesskab. I avisen videreføres den emotionelle iscenesættelse gennem overskrifter som, *"Alt er knuget af en kollektiv sorg"*[4] og *"Sorg på slagmarken"*[5], der fremstiller festivalpladsen som et rum præget af sårbarhed og tab, men samtidig tillægger Orange Scene en særlig betydning som tragediens omdrejningspunkt. Denne sproglige fremstilling er en måde at cirkulere affekt på, hvor følelser artikuleres og gives rumlig forankring i avisens dækning (Ahmed 2014: 8-11). Følelserne beskrives ikke blot, men sættes i bevægelse gennem sproget og knyttes til bestemte steder (Ahmed 2014: 1-4). Gennem avisens diskurs bliver Orange Scene et sted hvor affekt samles og intensiveres gennem gentagne sproglige markeringer. Metaforen "slagmarken" trækker på historisk ladede forestillinger om konflikt og tab, der viser, hvordan billedsprog kan forstærke stedets affektive betydning. Cirkuleringen af affekt viser hvordan disse sproglige billeder bidrager til at konstruere Orange Scene som et affektivt ladet rum, hvor sorg synes at cirkulere mellem tekst, sted og læser.

Yderligere bidrog *B.T.'s* dækning den 1. juli til at skabe en chokramt offentlig stemning. Forsidens "OTTE MAST IHJEL"[6] anvender et direkte og brutal sprogbrug, der iscenesætter ulykken som en voldsom og chokerende begivenhed. Med udgangspunkt i begrebet *emotional echoes* analyserer jeg, hvordan

[3] *Ekstra Bladet* 2. juli 2000 – NR. 138 – Uge 26 – 97 Årgang (s. 1) Genstandsnummer: DRM100066A0001, 1.
[4] *Ekstra Bladet* 2. juli 2000, s. 6. Genstandsnummer: DRM100066A0001, 1.
[5] *Ekstra Bladet* 2. juli 2000, s. 8. Genstandsnummer: DRM100066A0001, 1.
[6] *B.T* lørdag 1. juli 2000 – uge 26 – nr. 179 – Årgang 84 (s. 1) Genstandsnummer: DRM100066A0001, 1.

denne fremstilling gentager genkendelige følelsesudtryk og dermed trækker på allerede eksisterende emotionelle former (Vallgårda & Larsen 2021: 230-233). Avisen trækker på følelsesmæssige figurer som chok, sorg og rædsel, der kulturelt er knyttet til pludselige katastrofer med mange omkomne. På den måde gengiver avisen ikke blot hændelsen, men artikulerer et følelsesregister, som læserne kan genkende og potentielt dele. Medierne spiller således en central rolle i processer, hvor følelser ikke blot registreres, men cirkulerer og potentielt forstærkes som kollektive affektive udtryk gennem gentagelse og sproglig intensivering (Vallgårda & Larsen 2021: 234-248).

Et par dage senere rapporterede *Roskilde Avis* om en "grædemur ved Orange Scene",[7] hvor festivaldeltagere lagde blomster og tændte lys. Beskrivelsen af det spontant opståede mindested viser, hvordan følelserne forbundet med ulykken manifesterede sig materielt i rummet. Avisens fokus på de sørgende deltageres handlinger - tændte lys, blomster, stille andagt[8] - fremstiller konkrete praksisser, hvor sorgen blev gjort synlig og fælles. Med begrebet *emotional echoes* læser jeg denne fremstilling som et følelsesmæssigt ekko af den sorg, der allerede var blevet etableret i de nationale medier. Samtidig spejler mediedækningen de følelsespraksisser, der fandt sted blandt festivaldeltagerne: Avisen formidler deltagernes sorg, mens dens gengivelse af disse handlinger gør sorgen tilgængelig som et genkendeligt følelsesudtryk for et bredere publikum. Der opstår dermed en cirkulær dynamik, hvor følelser ikke blot beskrives, men cirkulerer mellem publikums praksisser og mediernes fremstillinger og gennem denne gentagelse potentielt forstærkes (Vallgårda & Larsen 2021: 247-248).

Medierne beskrev ikke blot følelsernes praksisser, men indgik også aktivt i artikulationen og opretholdelsen af dem. Gennem overskrifter, billeder og sproglige fremstillinger rammesatte medierne tragedien som en kollektiv følelsesbegivenhed og synliggjorde bestemte måder at reagere på. Når festivalpladsen eksempelvis blev fremstillet som præget af sorg, eller når billeder af kram og tårer blev fremhævet, fremstillede medierne bestemte følelsesudtryk som genkendelige måder at reagere på i et offentligt fællesskab. Mediernes fremstillinger kunne dermed indgå i de følelsesmæssige processer, som festivaldeltagerne befandt sig i, og skabe mulighed for, at deres egne handlinger blev spejlet i den etablerede mediediskurs. Avisen

[7] *Lokalavisen*, Roskilde Avis, uge nr. 27 – Onsdag den. 5 juli 2000 (s. 6). Genstandsnummer: DRM100066A0001, 1.
[8] *Lokalavisen*, s. 6. Genstandsnummer: DRM100066A0001, 1.

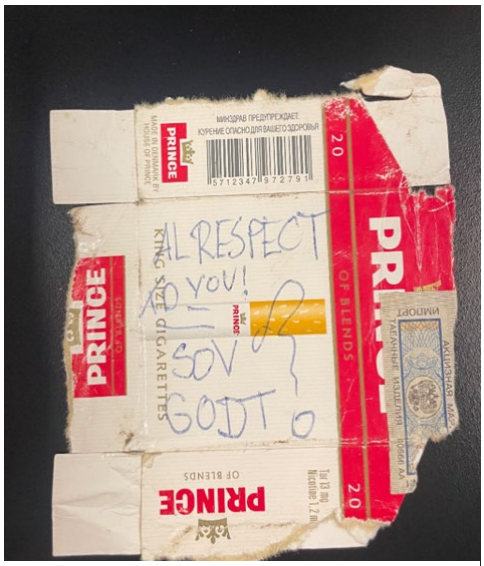
fremstår i denne sammenhæng som et mellemled, hvor affekter cirkulerer mellem tekst, sted og publikum, og hvor beskrivelser både afspejlede og potentielt forstærkede de følelsespraksisser, der udfoldede sig.

De efterladte artefakter foran Orange scene som affektive objekter

Objekt 1.1 . Genstandsnummer DRM10066X0070

Deltagerne på Roskilde Festival efterlod utallige hilsner på forskellige genstande foran Orange Scene efter ulykken. På objekt 1.1 ses en paptallerken med datoen for ulykken øverst og nederst teksten: "Jeg ville inte att ni skulle dö, det burde inte få hända. Men nu har det hänt. Frid vare med er." I midten er tegnet en siddende figur omgivet af sorte tuschstreger, der tolkes som et billede på sorg. På objekt 1.2, ses en cigaretpakke med teksten: "AL RESPECT TO YOU! SOV GODT!". Disse artefakter fungerer som konkrete, materielle udtryk, der synliggøre, hvordan følelser blev praktiseret gennem små, hverdagslige genstande og indskrevet i festivalpladsens kollektive praksis.

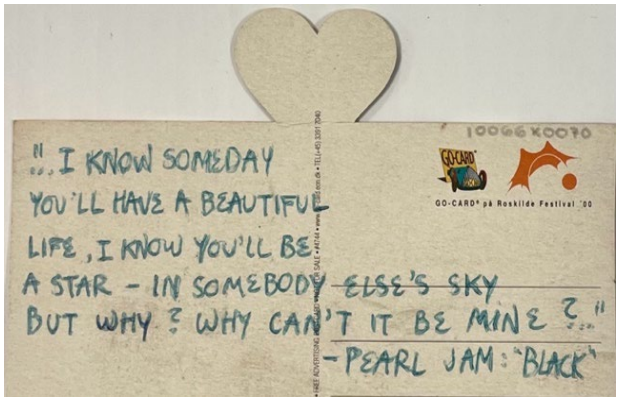
Objekt 1.2. Genstandsnummer DRM10066X0070

Med udgangspunkt i *circulation of affect* undersøger jeg, hvordan de efterladte hilsner blev en del af et følelsesmæssigt samspil mellem mennesker, objekter og rum. Ahmed peger på, at følelser kan opstå i relationer mellem mennesker, objekter og omgivelser, og genstandene fungerer i denne sammenhæng som affektive markører (Ahmed 2014: 4). Følelserne kommer ikke alene til udtryk gennem de enkelte personers handlinger, men materialiseres i skrift, billeder og genstandenes placering på det spontant opståede mindested. Artefakterne indgår dermed i en udveksling af følelser mellem dem, der efterlod dem, og de mennesker, der senere mødte dem på festivalpladsen. *Emotional echoes* bidrager samtidig til at forstå, hvordan artefakterne indgik i en social og rumlig gentagelse af allerede etablerede følelsesudtryk. Deltagerne orienterede sig mod eksisterende former for sorg og mindehøjtidelighed, hvor lys, blomster og beskeder blev føjet til de allerede

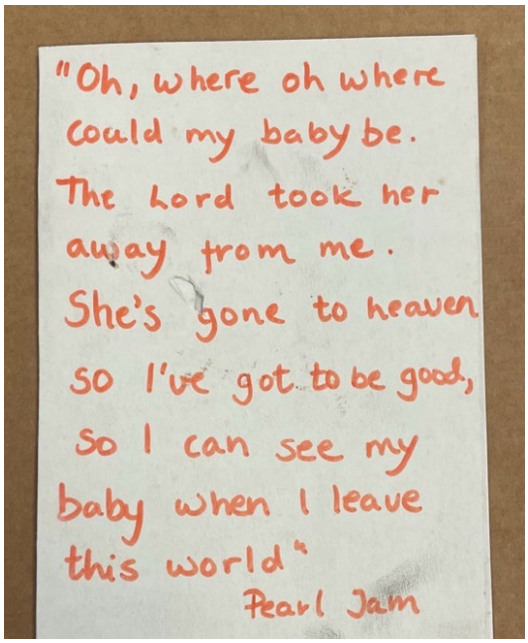
efterladte hilsner. Artefakterne fungerede således både som redskaber til at udtrykke følelser og som referencepunkter for andre. Gennem denne gentagelse blev bestemte følelsesudtryk genkendt, videreført og gjort til en del af mindestedets kollektive følelsespraksis (Vallgårda & Larsen 2021: 228).

De efterladte artefakter viser, hvordan små materielle objekter tillægges en symbolsk og social betydning, der rækker ud over deres umiddelbare funktion. Paptallerkener og cigaretpakker - genstande, der normalt opfattes som dagligdagsgenstande - fungerer i denne sammenhæng som medier for kollektive følelsesudtryk. Variationerne i hilsner og visuelle udtryk viser samtidig, at handlingerne indgår i en social praksis, hvor følelser cirkulerer og bliver genkendelige, også mellem mennesker uden indbyrdes relation. Mindestedet foran Orange Scene fungerer dermed som et affektivt rum, hvor individuelle reaktioner forbindes med kollektive udtryksformer gennem materielle artefakter og gentagne handlinger. Følelser bliver på den måde både synlige og delte, uden at de nødvendigvis får en entydig betydning.

Kollektive følelser og spejling gennem musik

Objekt 1.4. Genstandsnummer DRM10066X0070

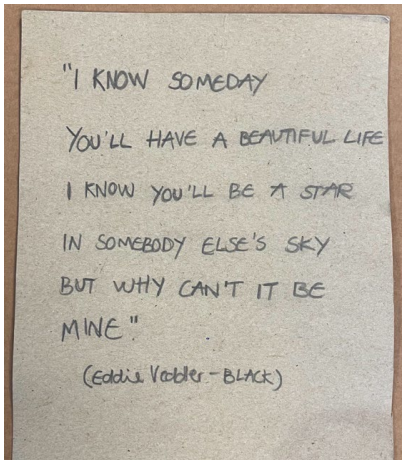

Objekt 1.3. Genstandsnummer DRM10066X0070

Blandt de mange genstande foran Orange Scene, går et tydeligt mønster igen: flere af dem bærer citater fra Pearl Jams sange. Som det ses på objekt 1.3 og 1.4, fremgår sangteksterne fra Pearl Jam, "Oh, where oh where Could my baby be. The Lord took her away from me. She´s gone to heaven So I've got to be good, So I can see my baby when I leave this world" og "…I KNOW SOMEDAY YOU´LL HAVE A BEAUTIFUL LIFE, I KNOW YOU´LL BE A STAR - IN SOMEBODY ELSE´S SKY. BUT WHY? WHY CAN`T IT BE MINE?..". Musik kan fremkalde følelser og ændre stemninger i situationer, hvor ord alene kan være

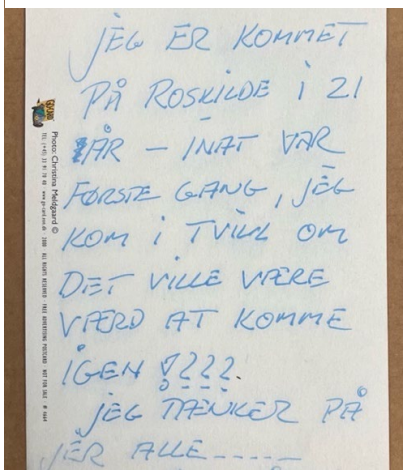
utilstrækkelige, mens sangteksterne kan fungere som et universelt sprog (Thormählen 2022: 345). Når festivaldeltagerne placerede hilsner med citater fra Pearl Jam ved mindestedet foran Orange Scene i dagene efter ulykken, forbandt de deres følelsesudtryk med en allerede eksisterende musikalsk og kulturel betydning. Musikken fungerer dermed som et redskab til at artikulere følelser, der ellers kan være vanskelige at formulere. Med begrebet *emotional echoes* undersøger jeg, hvordan deltagerne trak på genkendelige musikalske udtryk for sorg og tab og på den måde gjorde deres egne følelsesudtryk forståelige inden for et kollektivt følelsesregister (Vallgårda & Larsen 2021: 230). Brudstykkerne af sangtekster viser, hvordan deltagerne trak på musik, der allerede bar betydning for dem, for at formulere noget, som ellers kunne være svært at udtrykke.

Gentagelsen af sangcitaterne fortsætter på objekt 1.5, hvor det samme tekststykke fra Pearl Jam optræder, ”I KNOW SOMEDAY YOU´LL HAVE A BEAUTIFUL LIFE I KNOW YOU´LL BE A STAR IN SOMEBODY ELSE´S SKY BUT WHY CANT´T IT BE MINE (Eddie Vedder - Black)”. At det samme citat optræder på flere genstande, viser, hvordan et individuelt følelsesudtryk kan bevæge sig ind i en større social og kulturel sammenhæng. Sangteksten fungerer som en fælles reference, gennem hvilken følelser kan genkendes, spejles og forhandles på tværs af deltagere. Gentagelsen bliver dermed en kollektiv praksis, hvor musik og materielle artefakter forbinder forskellige følelsesudtryk i det fælles rum. Når andre festivaldeltagere møder og gentager sangcitaterne, bliver teksten samtidig et fælles følelsesmæssigt referencepunkt, hvor egne erfaringer kan forbindes med andres udtryk på stedet (Vallgårda & Larsen 2021: 230, 24). Gentagelsen af Pearl Jam-citaterne viser dermed, hvordan musik fungerede som en emotionel praksis i kølvandet på tragedien. De individuelle sorgudtryk stod ikke isoleret, men indgik i en social og kulturel udveksling, hvor følelser blev spejlet og genforhandlet mellem deltagerne. Musikken og de materielle artefakter fungerede på den måde som medier, gennem hvilke fælles følelser blev artikuleret, videreført og potentielt forstærket.

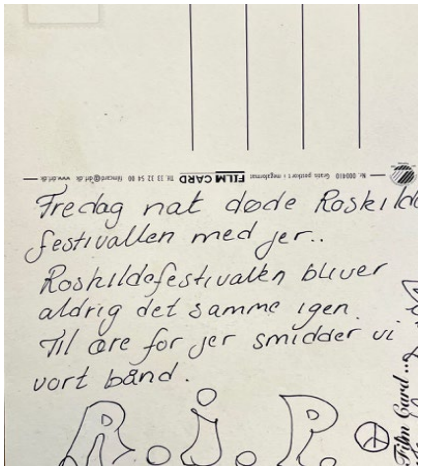

Objekt 1.5: Genstandsnummer DRM10066X0070

Objekt 1.6. Genstandsnummer DRM10066X0070

Objekt 1.7. Genstandsnummer DRM10066X0070

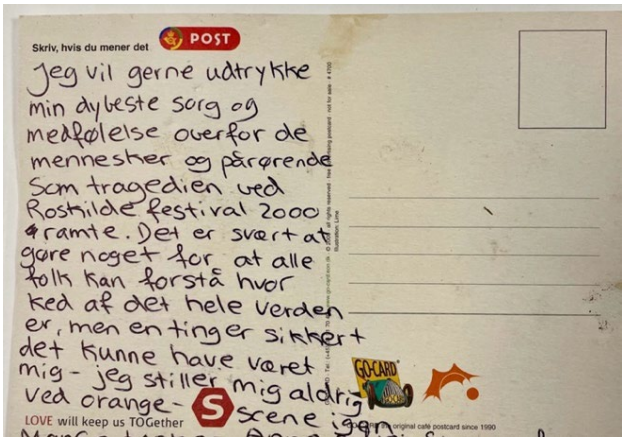
Sammenstød mellem sorg og fest: hvordan affektive rum sameksistere med festivalen

Det spontane mindested foran Orange Scene fungerede som mere end et fysisk sted. Jeg analyserer det som et affektivt rum, hvor forskellige følelser blev samlet og fik betydning for oplevelsen af festivalen. Festivalrummet blev dermed et sted, hvor festen fortsatte som fællesskabspraksis, samtidig med at tragedien blev indlejret i den kollektive fortælling om festivalen. Analysen viser dermed, hvordan et rum, der oprindeligt var forbundet med fest og fællesskab, kunne få nye følelsesmæssige betydninger efter ulykken.

På objekt 1.6, 1.7, 1.8 og 1.9 ses forskellige hilsner og breve til de omkomne, som kombinerer refleksion over festivalen, festen og ulykken. På objekt 1.6 beskriver en festivaldeltager en opstået tvivl, ”Jeg er kommet på Roskilde i 21 år – inat var første gang, jeg kom i tvivl om det ville være værd at komme igen!??? Jeg tænker på jer alle_____”. Jeg læser hilsenen som et eksempel på, hvordan tragedien blev knyttet til en allerede eksisterende erfaring af festivalen og dermed forskød betydningen af stedet for den pågældende deltager (Ahmed 2014: 4-7). Personen havde gennem 21 år forbundet Roskilde Festival med glæde og festlighed, men hilsenen artikulerer et brud med denne erfaring. Tragedien og de følelser, der knyttede sig til den, blev dermed skrevet ind i den måde, festivalen blev erfaret og fortolket på. Hilsenen

viser samtidig, hvordan følelser ikke alene knyttes til individer, men opstår i relationen mellem mennesker, objekter og rum. Festivalpladsen var fortsat et rum for fest og fællesskab, men mindestedet introducerede samtidig sorg, tvivl og usikkerhed i dette rum. Sorg og fest kom dermed til at eksistere side om side og skabte en ambivalent følelsesmæssig erfaring af festivalen. Jeg argumenterer derfor for, at mindestedet ikke blot samlede eksisterende følelsesudtryk, men også bidrog til at forbinde og omforme betydningen af festivalrummet. Når deltageren skriver, at personen for første gang tvivlede på, om det var værd at komme igen, artikuleres et brud med den tidligere erfaring af festivalen. Mindestedet bliver på den måde et konkret sted, hvor affekter cirkulerede mellem mennesker, objekter og omgivelser og dermed bidrog til at ændre festivalrummets følelsesmæssige betydning (Ahmed 2014: 10-11).

Et andet eksempel findes på objekt 1.7, hvor en festivaldeltager skriver, "Fredag nat døde Roskildefestivallen med jer.. Roskildefestivallen bliver aldrig det samme igen. Til ære for jer smidder vi vort bånd. R.I.P". Handlingen med at smide festivalbåndet fungerer her som et affektivt ritual, hvor festivalens fællesskab og festlige betydning forbindes med sorgen over de omkomne (Ahmed 2014: 4-7).

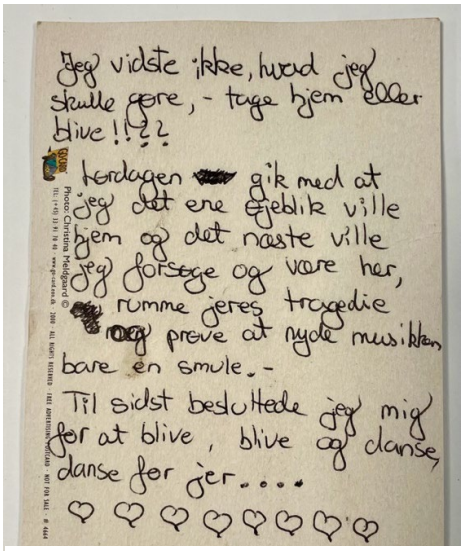

Objekt 1.8. Genstandsnummer DRM10066X0070

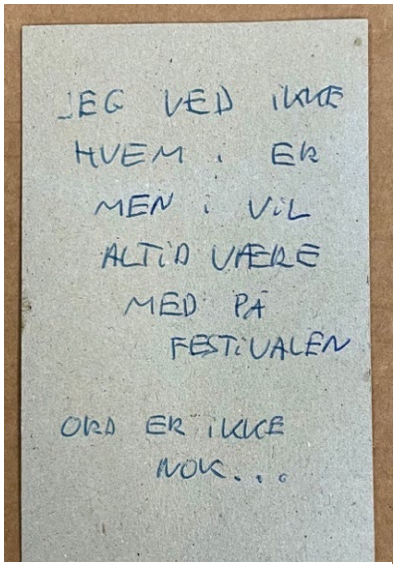
Festivalbåndet, som normalt symboliserer adgang til festivalens fællesskab og fest, får i denne sammenhæng en ny affektiv betydning. Når deltageren smider båndet "til ære for jer", bliver en genstand, der normalt markerer deltagelse i festivalen, i stedet et materielt udtryk for sorg og en symbolsk afstandtagen fra den tidligere festivaloplevelse. Handlingen viser dermed, hvordan affektive betydninger knyttes til objekter og ændrer deres betydning i en konkret historisk situation. En lignende affektiv ladning kommer til udtryk på objekt 1.8, hvor en festivaldeltager skriver: "[…] det kunne have været mig - jeg stiller mig aldrig ved Orange Scene igen.". Udsagnet forbinder Orange Scene direkte med ulykken og viser, hvordan stedet får en ny betydning gennem den følelsesmæssige erfaring af tragedien. Orange Scene var tidligere et centralt samlingspunkt for festivalens musik og fællesskab, men bliver her forbundet med risiko, sorg og frygt. Stedet fungerer dermed ikke længere kun som fysisk ramme for festivalen, men som et affektivt sted, hvor minder og følelser fra ulykken bliver knyttet til den fremtidige oplevelse af rummet.

Objekt 1.9 illustrerer den indre konflikt, som festivaldeltageren oplevede: ”Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle gøre, - tage hjem eller blive!!?? Lørdagen gik med, at jeg det ene øjeblik ville hjem og det næste ville jeg forsøge og være her, rumme jeres tragedie og prøve at nyde musikken bare en smule. - Til sidst besluttede jeg mig for at blive, blive og danse, danse for jer….”. Brevet viser, hvordan deltageren navigerede mellem festivalens festlige praksisser og tragediens følelsesmæssige tyngde. Deltageren valgte ikke entydigt mellem sorg og fest, men forsøgte at rumme begge dele gennem sin fortsatte tilstedeværelse og ved at danse ”for jer”. Dansen bliver dermed en måde at forbinde festivalens eksisterende praksis med sorgen over de omkomne. Med begrebet *emotional echoes* analyserer jeg dansen som en social og genkendelig følelsespraksis, hvor den enkelte deltager viderefører en allerede etableret form for fællesskab gennem kroppen (Vallgårda & Larsen 2021: 230). Dansen fungerer dermed ikke kun som underholdning, men også som en måde at opretholde et fællesskab, der efter ulykken havde fået en ny følelsesmæssig betydning. Brevet viser samtidig, hvordan afsenderens følelser opstår i relation til festivalpladsen og de hændelser, der har fundet sted der. Festivalpladsen rummede på samme tid festens energi og tragediens tyngde, og deltagerens beslutning om at blive og danse viser, hvordan disse modsatrettede følelsespraksisser kunne eksistere side om side (Ahmed 2014: 4-7).

Samlet viser materialet, hvordan sorg og fest sameksisterede på Roskilde Festival efter ulykken. De spontane mindesteder, breve, genstande og ritualer gjorde følelser synlige og gav dem konkrete former i festivalrummet. Samtidig ændrede disse praksisser betydningen af et sted, der før ulykken primært var forbundet med musik, fest og fællesskab. Festivalrummet blev dermed et dynamisk affektivt felt, hvor sorg, glæde, fællesskab og usikkerhed blev forbundet gennem menneskers handlinger, materielle artefakter og mediale fremstillinger. Analysen viser således ikke blot, at deltagerne sørgede efter ulykken, men hvordan sorgen blev praktiseret og flettet sammen med festivalens eksisterende sociale og kulturelle praksisser. Netop denne sameksistens mellem fest og tragedie gjorde det muligt for festivalen at fortsætte som fællesskab, samtidig med at ulykken blev indlejret i stedets og deltagernes følelsesmæssige erfaringer.

Objekt 1.9. Genstandsnummer DRM10066X0070

Objekt 1.10. Genstandsnummer DRM10066X0070

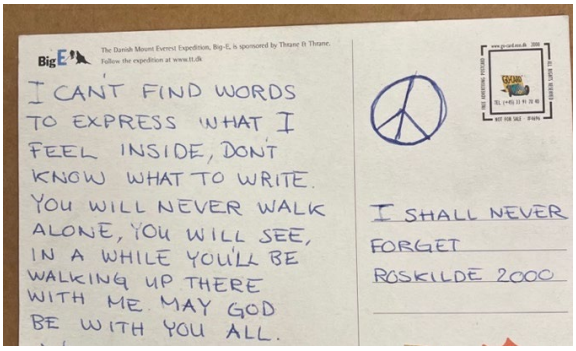

Objekt 1.11. Genstandsnummer DRM10066X0070

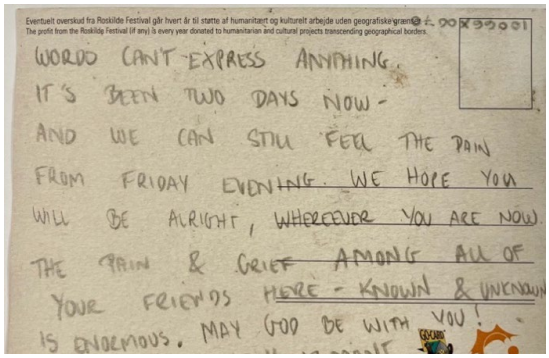
Fra individuel sorg til fælles narrativ: Mønstre i festivaldeltagernes hilsner

I hilsnerne foran Orange Scene fremtræder gentagelsesmønstre, som viser, hvordan individuelle følelser kan indgå i en kollektiv praksis. Mange hilsner markerer, at afsenderen ikke kendte de afdøde, men alligevel udviser respekt og medfølelse. På objekt 1.10 står der eksempelvis: ”JEG VED IKKE HVEM i ER MEN i VIL ALTID VÆRE MED PÅ FESTIVALEN. ORD ER IKKE NOOK…”. Her ses afsenderens ukendskab til de afdøde i samspil med ønsket om omsorg og samhørighed. Objekt 1.11 viser en lignende tendens: ”UKENDTE VENNER NU ER I HER FOR EVIGT BLANDT SMUKKE DYR SMUKKE MENNESKER OG SMUK MUSIK…”. Gentagelsen af hilsner til “ukendte” udtrykker en kollektiv følelsesmæssig resonans, hvor følelser synliggøres gennem fælles praksisser. Jeg anvender *emotional echoes* til at undersøge, hvordan følelsesudtryk gentages og spejles mellem deltagerne. Gentagelserne skaber mønstre, som bidrager til et delt følelsesrum, hvor individuelle handlinger samtidig indgår i en kollektiv praksis (Vallgårda & Larsen 2021: 247-248). Et andet mønster i hilsnerne er formuleringer, der antyder, at det kan være svært at finde ord for følelserne. På objekt 1.12 lyder det: “I CAN’T FIND WORDS TO EXPRESS WHAT I FEEL INSIDE, DON`T WHAT TO WRITE.”. På objekt 1.13 står der:

WORDS CAN'T EXPRESS ANYTHING. IT`S BEEN TWO DAYS NOW – AND WE CAN STILL FEEL THE PAIN FROM FRIDAY EVENING. WE HOPE YOU WILL BE ALRIGHT, WHEREVER YOU ARE NOW. THE PAIN & GRIEF AMONG ALL OF YOUR FRIENDS HERE – KNOWN & UNKNOWN IS ENORMOUS. MAY GOD BE WITH YOU!.

Objekt 1.12. Genstandsnummer DRM10066X0070

Objekt. 1.13. Genstandsnummer DRM10066X0070

Disse gentagelser viser, hvordan individuelle oplevelser både opleves som private og samtidig kan være genkendelige eller resonere med andre deltagere. Gentagelserne indgår i en kollektiv følelsespraksis, hvor deltagerne spejler egne følelser i andres ord, og sproglige konventioner bidrager til et delt rum. Anerkendelsen af sprogets begrænsninger bliver dermed en del af ritualet: Ved at indrømme ordmangel synliggør deltagerne både deres egne og andres følelser. Jeg anvender her *emotional echoes* til at analysere, hvordan individuelle oplevelser resonerer med hinanden og medvirker til etableringen af et kollektivt følelsesrum. Mønstret viser, hvordan gentagelser og faste formuleringer bidrager til at synliggøre og dele følelser gennem sproglige og symbolske udtryk (Vallgårda & Larsen 2021: 247-248). Gentagelsen af formuleringer om ordmangel afspejler ikke nødvendigvis en personlig tilstand alene, men indgår også i et fælles narrativ blandt de sørgende. Flere deltagere beskriver den samme vanskelighed med at artikulere følelser, og gentagelsen skaber et mønster, der synliggør kompleksiteten i tabet. På den måde ritualiseres mønstrene gennem skriftlige hilsner, hvor gentagelsen af ordmangel signalerer fælles sårbarhed og etablerer et rum, hvor følelser kan udtrykkes på trods af sprogets begrænsninger.

Hilsnerne foran Orange Scene viser dermed, at individuelle følelser kunne indgå i en kollektiv praksis, hvor gentagelser og faste formuleringer bidrog til at skabe et delt rum. Gentagelser af hilsner til ukendte afdøde og formuleringer, der peger på ordmangel, viser, hvordan deltagerne spejlede egne følelser i andres

ord, samtidig med at sprogets begrænsninger blev en del af ritualet. Mønstrene viser, at følelser både kunne opleves som private og samtidig resonere med andre, og at gentagelserne fungerede som et middel til at etablere solidaritet, fælles sårbarhed og et narrativ, hvor følelser kunne deles og ritualiseres. De skriftlige hilsner fungerede dermed som en praksis, hvor følelser blev synlige, delt og indskrevet i et fælles narrativ blandt festivaldeltagerne. Samtidig skabte de et kollektivt følelsesrum, hvor individuelle og sociale oplevelser mødtes og blev forhandlet.

Konklusion

I denne artikel har jeg undersøgt, hvordan følelser blev artikuleret og praktiseret i dagene efter Roskilde Festival-ulykken den 30. juni 2000. Med afsæt i teorier om *circulation of affect* og *emotional echoes* analyseres det, hvordan følelser tog form i det offentlige rum og blev synliggjort gennem handlinger, medier og materielle artefakter. Analysen viser, hvordan mediernes dækning både spejlede og forstærkede en kollektiv sorg, mens improviserede hilsner og objekter foran Orange Scene fungerede som affektive knudepunkter. Gentagelser i hilsner og musikreferencer skabte følelsesmæssige ekkoer, der muliggjorde et delt erfaringsrum. Samtidig fremstår festivalpladsen som et dynamisk affektivt rum, hvor sorg og fest sameksisterede gennem sociale praksisser og ritualer. Artiklen bidrager dermed til en forståelse af, hvordan ulykken transformerede Roskilde Festivals affektive betydning, og hvordan offentlige rum kan fungere som kollektive følelsesfelter, hvor følelser artikuleres, deles og forhandles.

Litteraturliste

- Ahmed, Sara (2014): *The Cultural Politics of Emotion*. 2nd ed. Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Frevert, Ute (2011): *Emotions in History - Lost and Found*. Budapest, New York, Central European University Press. https://doi.org/10.1515/9786155225031
- Nygaard, Bertel (2024): "Tiltrædelsesforelæsning musik og historie: mellem oplevelse, erfaring og fremtid". *Temp,* nr. 29 *(2024).*
- Ullman, A. (2020): *De sidste drømmere: Roskilde Festival i et halvt århundrede*. (1. udgave.). København, Gad.
- Thormählen, Wiebke (2022): *Music and Emotions. In The Routledge History of Emotions in the Modern World*, edited by Katie Barclay, 1st ed. United Kingdom: Routledge. https://doi.org/10.4324/9781003023326-27
- Vallgårda, Karen & Larsen, Katrine R. (2021): "Emotional Echoes: Young People, Divorce, and the Public Media, 1960-2000". *Journal of Social History* 55 (1). https://doi.org/10.1093/jsh/shaa030

Emilie Arleth Vork

Emilievork@hotmail.com